

Nr 159.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående ersättande från fjärde hufvudtitelns allmänna besparingar af vissa förskottsvis utgifna medel; gifven Stockholms slott den 10 april 1912.

Under återopande af närlagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen medgifva,

att af fjärde hufvudtitelns allmänna besparingar ett belopp af tvåhundrafyrtioåttatusen åttahundrasexton kronor 44 öre tages i anspråk till gäldande af vissa i statsrådsprotokollet omförmälda förskottsvis utgifna medel.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

David Bergström.

Utdrag af protokollet öfver landtförsvarsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 10 april 1912.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern STAAFF,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve EHRENSVÄRD,
Statsråden: PETERSSON,
                  SCHOTTE,
                  BERGSTRÖM,
                  PETRÉN,
                  STENSTRÖM,
                  LARSSON,
                  SANDSTRÖM,

Departementschefen, statsrådet Bergström, föredrog härefter från arméförvaltningen inkomna framställningar om ersättande af förskjutna kostnader samt anförde härvid:

»Sedan chefen för sjätte arméfördelningen förklarar, att åtgärder till underlättande af rekryteringen behöfde vidtagas vid flertalet truppförband inom arméfördelningen och fördenskull hemställt, att förmån af fria resor vid tjänstgöringens början och slut måtte beredas manskap vid sjätte arméfördelningens regementen och kårer med undantag af Hälsinge regemente, medgaf Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 7 juli 1905, att det manskap vid Norrbottens och Västerbottens regementen, Jämtlands fältjägerregemente, Västernorrlands regemente, Norrlands dragonregemente, Norrlands artilleriregemente och Norrlands trängkår, som rekryterades från orter utom det län, där vederbörande

truppförband hade sin förläggningssort, finge beredas fria resor å järnväg dels från hemort eller anvärfningsort till tjänstgöringsorten efter första anvärfningen vid truppförbandet och dels från tjänstgöringsorten till hemvistet efter erhållet afsked från krigstjänsten. Uti nådiga bref den 1 november 1907 och den 11 december 1908 gjordes på framställning af vederbörande militärmyndigheter enahanda medgifvande ifråga om Bodens—Karlsborgs artilleriregementes detachement i Boden samt Bodens ingenjörkår, sistnämnda truppförband såvidt afsåg tiden från och med anställningsåret 1909—1910. De för ändamålet erforderliga medlen skulle af arméförvaltningens civila departement till vederbörande förskottsvis utbetalas och framdeles anmälas till ersättande.

Det af arméförvaltningens civila departement på grund häraf förskjutna beloppet utgör 4,833 kronor 78 öre.

Uti underdånig skrifvelse den 4 december 1907 anhöll arméförvaltningens fortifikationsdepartement, att för ordnandet af brandväsendet inom Bodens fästning jämlikt upprättadt förslag måtte anvisas ett belopp af 43,500 kronor, däraf 29,000 kronor skulle användas till anskaffande af brandmateriel för de inom fästningens område belägna kasernetablissemangen och 14,500 kronor till uppförande af ett spruthus och slangtorn för berörda brandmateriels förvarande.

Med bifall till denna framställning medgaf Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 7 februari 1908, att för ifrågavarande ändamål finge utbetalas ett belopp af högst 43,500 kronor, som arméförvaltningens civila departement skulle förskjuta af omhänderhafvande medel och framdeles anmäla till ersättande.

På grund häraf har arméförvaltningens civila departement förskjutit tillhoppa 43,395 kronor 90 öre.

I underdånig skrifvelse den 14 juli 1908 anmälde kommandanten i Boden, att det under uppförande varande garnisonssjukhuset i Boden sannolikt icke kunde blifva färdigt att tagas i anspråk förrän under sommaren 1911, samt att det i Boden för det dåvarande icke fanns andra sjukvårdsanstalter än smärre sjukhuspaviljonger vid de särskilda kasernetablissemangen och en municipalsamhället tillhörig epidemisjukstuga. Då det emellertid vore af synnerlig vikt, att provisoriska sjukhuslokaler anordnades, intildess garnisonssjukhuset kunde ställas till truppernas i Boden förfogande, hemställde kommandanten, att trenne f. d. folkhögskolan i Boden tillhöriga byggnader, som vid verkställd besiktning befunnits lämpliga till sjukhuslokaler, finge från och med

den 1 oktober 1908 förhyras för en tid af tre år mot en årlig hyra af 3,500 kronor, samt att, därest någon del af ifrågavarande byggnader icke erfordrades för sjukhusändamål, kommandanten måtte få för Kronans räkning uthyra densamma, där så kunde ske utan olägenhet för öfriga lokalers användande.

Med bifall till denna framställning medgaf Kungl. Maj:t uti nådigt bref den 17 juli 1908, att den för lägenheterna betingade hyran för ett år, räknadt från den 1 oktober 1908, finge med 3,500 kronor bestridas från fjärde hufvudtitelns allmänna besparingar, äfvensom att hyresbeloppet för de följande åren finge af arméförvaltningens civila departement utaf omhänderhafvande medel förskjutas för att sedermera anmälas till ersättande.

Arméförvaltningens civila departement har för ändamålet förskjutit 2,550 kronor.

På förekommen anledning bemyndigade Kungl. Maj:t uti nådigt bref den 23 oktober 1908 arméförvaltningens civila departement att under år 1909 förskjuta ett belopp af högst 10,000 kronor, att enligt departementets bepröfvande användas för tilldelandet af ökade expensmedel för samma år åt sådana truppförband, som till följd af särskilda förlägningsförhållanden eller af andra orsaker visade sig vara i största behof af tillskottsmedel till expensutgifternas bestridande. Tillika föreskrefs, att de sålunda förskjutna medlen framdeles skulle af nämnda departement anmälas till ersättande.

Genom resolution den 9 augusti 1910, hvilken blifvit slutligen fastställd genom Kungl. Maj:ts utslag den 25 april 1911, hade regementschefen och regementsintendenten vid Skånska dragonregementet förpliktats att till regementets kassa inleverera 436 kronor 20 öre, med hvilket belopp regementets expensanslag för år 1909 öfverskridits. Med anledning häraf anhöll regementschefen uti underdånig skrifvelse den 4 juli 1911, att till regementets förfogande måtte ställas 436 kronor 20 öre för gäldande af ifrågavarande belopp. Regimentets expensanslag, som före år 1909 utgjort 1,800 kronor, hade nämligen sistnämnda år blifvit nedsatt till 1,600 kronor, hvilket belopp emellertid visat sig alldeles otillräckligt i synnerhet som regementet från och med 1909 års ingång öfvergått till att vara garnisoneradt regemente, hvarigenom en del extra utgifter uppkommit. Härjämte hade två skvadroner, en underofficersskola och en bataljonsexpedition under år 1909 varit förlagda till Kristianstad, hvilket äfven bidragit till expensutgifternas ökning. På grund af dessa förhållanden hade expensan-

slaget måst öfverskridas, ehuru endast oundgängligen nödvändiga utgifter blifvit gjorda.

På tillstyrkan af arméförvaltningens civila departement fann Kungl. Maj:t enligt nådigt bref den 4 augusti 1911 godt medgifva, att berörda 436 kronor 20 öre finge af nämnda departement förskjutas för att sedermera anmälas till ersättande.

Det af arméförvaltningens civila departement på grund af dessa två nådiga bref förskjutna beloppet utgör 4,182 kronor 81 öre.

Sedan chefen för generalstaben i hemlig skrifvelse den 15 juni 1909 anhållit om anvisande af 9,000 kronor till bestridande af en viss undersökning, medgaf Kungl. Maj:t genom nådigt beslut den 16 juli 1909, att kostnaderna för en sådan undersökning, högst 9,000 kronor, finge af civila departementet utaf omhänderhafvande medel förskjutas för att framdeles anmälas till ersättande.

Arméförvaltningens civila departement har för ändamålet förskjutit 7,180 kronor 38 öre.

Sedan i 1893 års stat för Västernorrlands regemente uppförts två gevärshandtverkarbeställningar, hade förordnanden att vara gevärshandverkare meddelats dels den 30 december 1894 för P. E. Vågberg, hvilken vore född den 21 maj 1838 och allt sedan år 1873 varit anställd såsom gevärssmed vid regementet, dels ock den 9 mars 1895 för C. Tjernberg. Som emellertid enligt 1901 års härordning antalet gevärshandverkare vid regementet skulle i mån af inträffande afgang minskas till en, hade på grund af en från regementschefen inkommen anmälan, att den ene af regementets gevärshandverkare beräknades skola afgå före den 1 januari 1904, i staten för sistnämnda år upptagits endast en gevärshandtverkare. Den väntade afgången hade emellertid icke inträffat, utan hade fortfarande två gevärshandverkare redovisats vid regementet och aflöning med det i staten för gevärshandverkaren upptagna belopp alltjämt utbetalats till såväl Vågberg som Tjernberg.

Sedan ny stat för gevärshandverkarna vid armén från 1909 års början blifvit gällande, anhöllo både Vågberg och Tjernberg att komma i åtnjutande af de däri uppförda löneförmåner.

Regementschefen tillstyrkte denna anhållan såvidt Tjernberg anginge men anförde beträffande Vågberg, att denne, som icke vore delägare i arméns pensionskassa och sålunda icke kunde blifva pensionsberättigad, på grund af hög ålder och minskad arbetsduglighet alltsedan år 1902 varit kommenderad till tjänstgöring endast under regementsmötena, och att löneförmånerna enligt den t. o. m. år 1908 gäl-

lande staten måste anses utgöra full ersättning för det arbete, som kunde åläggas Vågberg.

Arméförvaltningens civila departement hemställde, att departementet måtte bemyndigas att af omhänderhafvande medel låta till Vågberg från och med den 1 januari 1909 till och med den månad, i hvilken Vågberg erhöle afsked, såsom gratifikation för hvarje månad utbetala ett belopp motsvarande de enligt 1908 års stat för gevärshandverkare bestämda löneförmåner, inkvarteringsbidrag samt ersättning för bränsle och lyse däri inberäknade.

Genom nådigt beslut den 27 augusti 1909 biföll Kungl. Maj:t denna arméförvaltningens framställning; dock att chefen för Väster-norrlands regemente skulle, dels, så snart ske kunde, till Kungl. Maj:t inkomma med förslag om beredande af pension åt Vågberg, dels ock för begränsande af den till Vågberg utgående ersättningen inbeordra denne till tjänstgöring vid regementet allenast under tid, då sådant för vapenvårdens handhafvande vid regementet kunde varda oundgängligen nödvändigt.

I anledning häraf har arméförvaltningens civila departement förskjutit 2,374 kronor 64 öre.

På framställning af chefen för fortifikationen om förhöjning i den s. k. begravningshjälpen för under tjänsten afidet manskap, föreskref Kungl. Maj:t uti nådigt bref den 29 oktober 1909, att begravningshjälp skulle utgå till indelt manskap, som aflider under tjänstgöring, med belopp motsvarande verkliga kostnaden, dock högst 75 kronor, samt att dylik begravningshjälp i hvarje särskildt fall skulle af arméförvaltningens civila departement förskjutas och därefter hos Kungl. Maj:t anmälas till ersättande.

Till sådan begravningshjälp har arméförvaltningens civila departement förskjutit 175 kronor 10 öre.

Sedan de på grund af nådigt bref den 29 oktober 1909 tillkallade sakkunniga för afgifvande af förslag till modeller å skidor för arméns behof m. m. verkställt utredning angående de försök, som vintern 1909—1910 borde komma till utförande för utrönande af de för ifrågasvarande modeller lämpligaste typer å skidor, afgaf arméförvaltningens intendents- och civila departement på sin tid förslag till anställande af dylika försök under nämnda vinter vid vissa truppförband tillhörande fjärde, femte och sjätte arméfördelningarna samt Bodens trupper, hvarjämte departementen hemställde om anvisande af härför erforderliga

medel 11,000 kronor, hvaraf 10,625 kronor skulle användas till anskaffande af 425 par skidor med tillbehör samt 375 kronor till bestridande af utgifter för leveransbesiktningar och frakter m. m.

Med anledning häraf medgaf Kungl. Maj:t enligt nådigt bref den 10 december 1909, att, därest ifrågavarande försök blefve anbefallda, ett belopp af högst 11,000 kronor finge för berörda ändamål af arméförvaltningens civila departement af omhänderhafvande medel förskjutas för att sedermera hos Kungl. Maj:t anmälas till ersättande.

Arméförvaltningens civila departement har på grund häraf förskjutit 9,531 kronor 53 öre.

Därest officer, som icke enligt stat åtnjuter godtgörelse för tjänstehäst, genom generalorder eller, undantagsvis, med arméfördelningschefsbegifvande, kommenderas beriden till tjänstgöring och han icke göres beriden å Kronan tillhörig häst, skall han enligt § 72 i reglementet för arméns aflöning under fred åtnjuta godtgörelse för hästlega med sex kronor om dagen och för furage, därest icke dylikt kostnadsfritt tillhandahålles honom, med en krona om dagen. Samma paragraf stadgar, att häraf uppkommande kostnader skola af arméförvaltningen förskjutas och hos Kungl. Maj:t anmälas till ersättande.

Till täckande af utgifter för sådan hästgodtgörelse, redovisade under tiden maj—december 1910, har arméförvaltningens civila departement förskjutit 2,205 kronor.

§ 42 i nyss nämnda reglemente innehåller följande stadgande:

1. Till den, som, utan att uppbära lön eller arvode från intendenturkårens stat och utan att på grund af allmänna bestämmelser vara berättigad till dagtraktamente, tjänstgör inom intendenturkåren, utgår, förutom ordinarie aflöning, dagarvode

i befattning, afsedd för personal af officers rangklass, med fyra kronor samt

i förråds- eller magasinförvaltarbefattning med två kronor.

2. Denna godtgörelse bestrides af besparingarna å anslaget till intendenturkåren, eller skall, om dessa icke därtill lämna tillgång, af arméförvaltningen förskjutas och sedermera hos Kungl. Maj:t till ersättande anmälas.

På grund af detta stadgande har arméförvaltningens civila departement under år 1910 förskjutit 24,064 kronor 50 öre. Därest samtliga besparingar under år 1910 å anslaget till intendenturkåren fått tagas i anspråk, hade tillgång funnits till gäldande af den ifrågavarande godtgörelsen i dess helhet, men på grund af bestämmelse i nådiga cirkuläret den 16 december 1904, angående riksdagens skrifvelse rörande

statsregleringen för år 1905 och sättet för anvisande af vissa anslagsbelopp, har i staten för tio underintendentsbefattningar upptagna aflöningsförmåner, tillhopa 25,950 kronor, icke kunnat användas för ifrågasvarande ändamål, utan måst inlevereras till statskontoret.

I sammanhang med att 1907 års riksdag medgaf, bland annat, att ett till förra skogvaktarbostället Kävplunda nr 2 Gransikagården i Sköfde socken och Skaraborgs län hörande ägoskifte, benämndt ängsskiftet, finge till landtförsvaret öfverlämnas för att användas till skjutbana för de till staden Sköfde förlagda truppförband, erhöll arméförvaltningens fortifikationsdepartement genom nådigt bref den 15 februari 1907, på därom gjord framställning, bemyndigande af Kungl. Maj:t att sluta aftal i enlighet med vissa anbud om inköp af mark, som utöfver omförmälda ängsskifte erfordrades för skjutbanans anordnande, nämligen, *dels* lägenheten $\frac{1}{64}$ mantal Tomtegården Kävplunda om 5 tunnland 25,3 kappland för en köpeskilling af 6,000 kronor, *dels* ett område, hvilket i areal innehölle $\frac{1}{4}$ hektar och vore beläget väster om den väg, som från Sköfde stad leder upp mot berget Billingen för ett pris af 300 kronor, och *dels* $\frac{1}{8}$ mantal skatte Tomtegården Kävplunda om 13 tunnland 25,3 kappland jämte $\frac{7}{8}$ kappland impedimenter för en köpeskilling af 8,000 kronor. I sammanhang härmed föreskrefs, att köpeskillingsbeloppen, tillhopa fjortontusentrehundra kronor, skulle af fortifikationsdepartementet förskjutas och framdeles anmälas till ersättande.

Omedelbart efter det nådiga bemyndigandet utanordnades köpeskillingsbeloppet till chefen för tredje arméfördelningen, men då köpet icke genast kunde komma till stånd, blef beloppet af arméfördelningschefen förräntadt, hvarigenom fortifikationsdepartementet fick en räntekomst af 394 kronor 49 öre. Departementets verkliga kostnader för det år 1909 verkställda köpet hafva på grund häraf utgjort allenast 13,905 kronor 51 öre.

Genom nådigt bref den 15 november 1907 förordnade Kungl. Maj:t, bland annat, att af Skånska husarregementet skulle från och med hösten 1908 å tid, som i kommandoväg bestämdes, fyra skvadroner förläggas till det af Skånska trängkåren dittills begagnade kasernetablissemang i Landskrona, och föreskrefs tillika, att erforderliga ändrings- och inredningsarbeten å detta kasernetablissemang finge genom arméförvaltningens fortifikationsdepartements försorg utföras för en kostnad af högst etthundraåttiotusen kronor, att af fortifikationsdepartementet förskjutas samt framdeles till ersättande anmälas.

Af fortifikationsdepartementet för ifrågavarande ändamål förskjutna medel till ett sammanlagdt belopp af 179,804 kronor 55 öre blefvo, på framställning af departementet, genom nådigt bref den 2 juni 1911 departementet ersatta från fjärde hufvudtitelns allmänna besparingar.

Emellertid har departementet sedermera fått vidkännas en kostnad för ritningar å 195 kronor 45 öre, hvilket belopp ännu icke blifvit ersatt.

Uti underdånig skrifvelse den 3 juni 1909 meddelade arméförvaltningens artilleri- och fortifikationsdepartement, att Göta artilleriregemente och Positionsartilleriregementet vore i synnerligen trängande behof af ökad fältförrådsutrymme, emedan fara föreläge, att regementenas artillerimateriel eljest blefve förstörd, och hemställde departementen fördenskull, att i enlighet med skrifvelsen bifogade ritningar och kostnadsförslag måtte få uppföras dels för Göta artilleriregemente en tillbyggnad, inrymmande ett »fack», till regementets västra fältförrådsbyggnad, för en beräknad kostnad af 10,000 kronor, dels ock för Positionsartilleriregementet en ny förrådsbyggnad, inrymmande sex »fack», för en beräknad kostnad af 45,000 kronor.

Sedan arméförvaltningens civila departement och inom landtförvarsdepartementet tillkallade sakkunniga för utredning rörande behofvet af vissa föreslagna byggnader för armén m. m. yttrat sig i frågan, bemyndigade Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 22 oktober 1909 arméförvaltningens fortifikationsdepartement att för en kostnad af tillhoppa högst femtiofemtusen kronor låta utföra ifrågavarande arbeten i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de uppgjorda förslagen, hvarjämte föreskrefs, att härför erforderliga medel skulle af fortifikationsdepartementet förskjutas utaf omhänderhafvande medel för att framdeles anmälas till ersättande.

Det af fortifikationsdepartementet för nu ifrågavarande ändamål förskjutna beloppet utgör 52,822 kronor, däraf 8,857 kronor 84 öre för arbetena för tillbyggnad af Göta artilleriregementes fältförråd samt 43,964 kronor 16 öre för uppförande af en fältförrådsbyggnad för Positionsartilleriregementet.

På framställning af arméförvaltningens fortifikationsdepartement föreskref Kungl. Maj:t uti nådigt bref den 21 juni 1907, att en bostadsbyggnad af sten skulle uppföras för chefen för Vaxholms grenadjärregemente. Byggnadsarbetet skulle utbjudas till entreprenad och kostnaderna med högst 43,500 kronor förskjutas af fortifikationsdepartementet för att framdeles anmälas till ersättande.

Sedan fortifikationsdepartementet därefter uti underdånig skrifvelse den 15 april 1909 anmält, att under arbetets fortgång dels det för sprängning af rörgrafvar beräknade beloppet af 800 kronor befunnits otillräckligt dels ock diverse röjnings-, planerings- och väganläggningsarbeten, för hvilkas verkställande medel icke alls beräknats, visat sig vara af behovet påkallade, bemyndigade Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 7 maj 1909 fortifikationsdepartementet att för utförande af dessa arbeten, utöfver redan beviljade medel, förskjuta ett belopp af högst 5,000 kronor att framdeles anmälas till ersättande.

Bägge dessa belopp, 43,500 kronor och 5,000 kronor, hafva af fortifikationsdepartementet till fullo utgifvits.

Sedan 1908 års Riksdag anvisat 9,000 kronor till belysning och uppvärmning af fästningsverk och vaktlokaler i Boden samt för plogning af vägar och aflöning af maskinister därstädes, visade det sig, att de sålunda beviljade medlen icke vore tillräckliga. På framställning af arméförvaltningens artilleri-, fortifikations-, intendents- och civila departement anvisade Kungl. Maj:t därför genom nådigt bref den 20 augusti 1909 till de permanenta verkens vid Boden förvaltning och skötsel utöfver ofvannämnda 9,000 kronor ytterligare högst 7,000 kronor, hvilket belopp skulle af nämnda departement förskjutas för att framdeles anmälas till ersättande.

Åfven sedan 1909 års Riksdag beviljat 11,100 kronor till belysning och uppvärmning af fästningsverk m. m. i Boden, anhöll vederbörande om anvisande för år 1910 af ytterligare medel till de permanenta verkens vid Boden förvaltning och skötsel; och fann Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 26 november 1909 godt att för angifna ändamål anvisa, utöfver ofvannämnda 11,100 kronor, ytterligare högst 25,000 kronor att af arméförvaltningen förskjutas för att sedermera anmälas till ersättande.

Kostnaderna för nämnda ändamål hafva af kommandanten i Boden slutredovisats med 31,999 kronor 84 öre.

I anledning af en utaf civilkommissionen gjord framställning anbefalldes arméförvaltningens fortifikations- och intendentsdepartement genom nådig remiss den 20 oktober 1910 att inkomma med utredning angående anläggande af en gemensam tvättinrättning för de truppförband, som vore eller framdeles blefve förlagda i Sköfde och å Karlsborg eller andra närbelägna orter.

För frågans allsidiga bedömande funno departementen nödigt att delvis med anlåtande af särskild sakkunnig person utarbета fullständigt

förslag till den ifrågasatta tvättinrättningen och har detta utarbetande kraft en kostnad af 900 kronor, som fortifikationsdepartementet bestridt af omhänderhafvande medel.

I underdåniga skrivelser den 12 september, den 21 oktober och den 11 november 1911 hafva nu samtliga omförmälda, ännu icke ersatta förskott, tillhoppa 248,816 kronor 44 öre anmäls till ersättande från fjärde hufvudtitelns allmänna besparingar.

Då jag icke har något att erinra emot, att ifrågavarande förskjutna belopp, tillhoppa tvåhundrafyrtioåttatusen åttahundrasexton kronor 44 öre, ersättas från fjärde hufvudtitelns allmänna besparingar, som därtill lämna tillgång, får jag hemställa, det Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen medgifva,

att af fjärde hufvudtitelns allmänna besparingar ett belopp af 248,816 kronor 44 öre tages i anspråk till gäldande af förenämnda förskottsvis utgifna medel.»

Till denna departementschefens af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställen täcktes Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna nådigt bifall; och skulle till Riksdagen aflåtas proposition i ämnet af den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ex protocollo:

Erik von Horn.